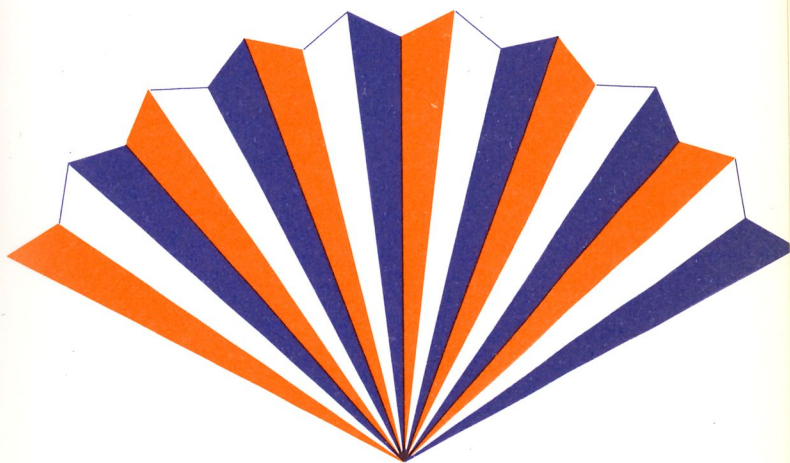

Holland Festival 1973

**Kamermuziek II
Trio Fontanarosa**

Den Haag – Diligentia
zaterdag 23 juni 1973 – 20.15 uur

Amsterdam – Concertgebouw
zondag 24 juni 1973 – 20.15 uur

Kamermuziek II

Trio Fontanarosa

Patrice Fontanarosa – viool
Renaud Fontanarosa – violoncel
Frédérique Fontanarosa – piano

Programma

23 juni 1973

Franz Schubert 1797-1828
Trio in Bes gr.t., D. 898 (1827?)
voor viool, violoncel en piano
Allegro moderato
Andante un poco mosso
Scherzo : Allegro
Rondo : Allegro vivace

Adagio in Es gr.t., D. 897 (1827?)
voor viool, violoncel en piano
'Notturmo'

Pauze

Trio in Es gr.t., D. 929 (1827)
voor viool, violoncel en piano
Allegro
Andante con moto
Scherzo : Allegro moderato
Allegro moderato

Programma

24 juni 1973

Jean-Marie Leclair 1697-1764
Trionsonate in D gr.t.
voor viool, violoncel en piano
Adagio
Allegro
Sarabande
Allegro assai

Ludwig van Beethoven 1770-1827
Trio in c kl.t., op. 1 nr. 3 (1793-94)
voor viool, violoncel en piano
Allegro con brio
Andante cantabile con variazioni
Menuetto : Quasi allegretto
Finale : Prestissimo

Pauze

Gabriel Fauré 1845-1924
Trio in d kl.t., op. 120 (1923)
voor viool, violoncel en piano
Allegro, ma non troppo
Andantino
Allegro vivo

Maurice Ravel 1875-1937
Trio in a kl.t. (1914)
voor piano, viool en violoncel
Modéré
Pantoum. Assez vif
Passacaille. Très large
Final. Animé

Schuberts Pianotrio's

In tegenstelling tot de strijkkwartetten vormen de trio's een kleine groep werken, die alle uit Schuberts laatste levensfase stammen. Helemaal vast staat dit weliswaar niet, want van het trio in Bes is het manuscript verloren gegaan en de eerste uitgave verscheen pas in 1836. Het is echter stilistisch zozeer met het trio in Es verwant, dat het niet aan te nemen is dat er veel tijd tussen de compositie van de beide trio's verlopen is. De trio's tonen overduidelijk aan dat Schubert, de lyricus par excellence, ook de grote vorm volledig beheerste. Daarbij komt niet alleen een rijkdom aan melodische gegevens, maar ook een grote inventiviteit in de verwerking en combinatie van motieven en tenslotte de specifiek Schubertiaanse techniek van het gelijktijdig doen klinken van twee of zelfs drie melodieën. Ook in metrisch opzicht zijn de trio's hoogst origineel. Zo worden in de finale van het trio op. 99 enige malen drie 2/4-maten tot 3/2-maten gecombineerd, waardoor binnen hetzelfde kader een nieuwe beweging ontstaat (Beethoven zou het 'ritmo di tre battute' genoemd hebben). En in de finale van het trio op. 100 wordt niet alleen de 6/8-door een 2/2-maat afgewisseld, maar ook nog tweemaal het volksliedachtige hoofdthema van het Andante 'ingebouwd'. Afgezien van de emotionele werking van dit herhaalde citaat, moet men wel over enig meesterschap beschikken, om een dergelijke tour de force tot een goed einde te brengen. (Op de noodzakelijkheid in het gehele stuk één tempo vol te houden wees Schubert in zijn correspondentie met de uitgever Probst.)

Het Adagio in Es, dat vaak als 'Notturmo' geciteerd wordt, is een charmant stuk dat niet helemaal de diepte van de trio's bereikt. Als het een ontwerp voor het langzame deel van het trio in Bes geweest is, moeten we blij zijn dat Schubert het door het definitieve Andante un poco mosso verving: dit Adagio – waarvan de schrijfwijze nu en dan aan het Adagio uit het strijkkwintet in C herinnert – zou te 'zwaar' voor dit trio geweest zijn.

Marius Flothuis

Programma 24 juni

Jean-Marie Leclair, Fransman van geboorte en oorspronkelijk balletdanser, kreeg zijn opleiding tot violist in Turijn bij de grote Italiaanse violist Giovanni Battista Somis. Teruggekeerd in Parijs in 1729, nam hij compositielessen bij Chéron. Tussen 1737 en 1743 verbleef hij enige tijd in Nederland om Locatelli te ontmoeten en te horen. In 1764 werd hij door een onbekende dader in Parijs vermoord. Als virtuoos en componist legde hij de basis voor een specifiek Franse ontwikkeling in het vioolspel. Als violist genoot hij zijn hele leven groot aanzien. Ook Telemann waardeerde zijn werk en introduceerde het in Duitsland.

Zijn sonates zijn drie- of vierdelig en behoren tot het genre 'sonata da camera'. Duidelijk beïnvloed als zij zijn door Italiaanse en Franse voorlopers, vertonen zij toch ook overeenkomsten met de polyfone stijl van Bach en Handel.

Zo wist hij, evenals Bach, op de viool een latente harmonie te suggereren zonder dubbelgrepen.

Van Beethovens drie Trio's op. 1 is het derde, in c, naar de huidige begrippen het meest Beethoveniaanse. De toonsoort is o.m. die van de drie pianosonates op. 10 nr. 1, op. 13 en op. 111, de vioolsonate op. 30 nr. 2, het Derde pianoconcert, de Vijfde symfonie en de Overture 'Coriolan' – werken die in hun heftig dramatisch karakter wel enige gelijkenis vertonen. Haydn, wiens leerling Beethoven toen nog was, heeft de componist naar het heet geadviseerd het derde trio niet te publiceren en daaruit heeft men wel willen concluderen dat hem het vermogen ontbrak om de draagwijdte van dit werk te peilen. Dat is niet in overeenstemming met de profetische woorden die Haydn in 1793 aan keurvorst Maximilian Franz in Bonn schreef; en bovendien heeft Beethoven vóór de publicatie nog aan deze trio's gevijld, waarbij hij heel goed Haydns adviezen ter harte kan hebben genomen.

M.F.

In 1922 had Gabriel Fauré nog twee jaar te leven, en hij zou nog drie werken componeren: de 13de Nocturne, zijn afscheid van de piano solo, het Trio, dat geïntroduceerd zou worden door het befaamde trio Cortot-Thibaud-Casals, en het Strijkkwartet. Fauré's latere werken kenmerken zich door een steeds grotere vrijheid in vorm: 'Fauré a su créer des lignes nouvelles, des proportions inédites, des équilibres insoupçonnables' (Emile Vuillermoz). Ook in het pianotrio is geen traditionele, regelmatige opbouw terug te vinden. In het eerste deel bijvoorbeeld zijn wel twee hoofdthema's aan te wijzen, maar van een modulerende doorwerking is geen sprake: Fauré combineert zijn thema's in een soort vrije polyfonie.

Het antimetrische thema, dat in het derde deel geïntroduceerd wordt door de piano lijkt wel van Balkanese afkomst te zijn.

Omtrent zijn Trio heeft Maurice Ravel eens opgemerkt: 'Le premier thème du Trio est de couleur basque'. Dit betreft niet alleen de kleur, maar ook het ritme, dat teruggaat op figuren, welke in de Baskische muziek veelvuldig voorkwamen en waarvan het metrum 3+2+3 een der typerende vormen is. Het eerste thema van het eerste deel (Modéré) is op bovengenoemd metrum gebaseerd. Het wordt in een frase van vier maten door de piano geëxposeerd, waarna de melodie unisono, doch op een afstand van twee octaven wordt overgenomen. In het tweede thema wordt de ritmische figuur enigszins veranderd en verlevendigd, doch in wezen blijft dit asymmetrische ritme het gehele eerste deel beheersen, om tijdens de Coda in de pianopartij geleidelijk te ontspannen en tenslotte uit te sterven.

Het tweede deel is Pantoum getiteld in analogie met een bepaalde versvorm in refrainen, die door oude Franse dichters, en later nog bij Baudelaire, toepassing vond. Het stuk draagt het karakter van een scherzo en is op drie thema's gebouwd.

Het derde deel (Très large) draagt het opschrift Passacaille. Het begint in de pianopartij met een breed en statig thema, dat echter niet in de bas herhaald wordt. Het treedt achtereenvolgens op in cello en viool en daarom zou men misschien beter van een Chaconne kunnen spreken. In het slotdeel (Animé) treden, wat het ritme betreft, wederom karakteristieke van de oude Baskische volksdansen naar voren. Het betreft hier waarschijnlijk de Ezpadantza, een oer-oude degendans met zijn vijfkwartsmaat, die nu en dan met zevenkwartsmaat wordt afgewisseld.

W.P.

Trio Fontanarosa

De twee broers Patrice en Renaud Fontanarosa en hun zuster Frédérique, die tezamen het Trio Fontanarosa vormen, werden allen opgeleid aan het Conservatoire National Supérieur de Paris, waar zij stuk voor stuk als individueel instrumentalist onderscheiden werden met een eerste prijs, en bovendien als ensemble in de klasse van Pierre Pasquier. Sindsdien zetten zij hun studie voort bij Joseph Calvet.

In 1961 presenteerden zij zich voor het eerst als trio. Zij onderscheidden zich op diverse Europese concoursen, zowel solistisch als in diverse combinaties. Deze talrijke onderscheidingen bezorgden het Trio Fontanarosa de 'Grand Prix des Festivals Européens 1972'.

Patrice Fontanarosa bespeelt een prachtige Guarneri del Gesù, gebouwd in 1727 in Cremona.

Trio Fontanarosa